

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Măsurarea impactului social” (aviz din proprie inițiativă)

(2014/C 170/03)

Raportor: **dna Ariane RODERT**

La 19 septembrie 2013, în conformitate cu articolul 29, alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

Măsurarea impactului social

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 13 noiembrie 2013.

În cea de-a 494-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2013 (ședința din 10 decembrie 2013), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 146 voturi pentru, 5 împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută dezbaterile privind măsurarea impactului social al întreprinderilor sociale, dar subliniază că este important să se acorde mai mult timp acestei chestiuni complexe. Un prim pas pe care ar trebui să îl facă Comisia constă în lansarea colectării de date pentru o analiză comparativă a măsurării impactului social în statele membre, precum și în examinarea mai aprofundată a acestei teme în contextul dimensiunii sociale a Europei.

1.2 CESE consideră că o abordare incorectă sau pripită poate contraveni obiectivului instituțiilor europene de a sprijini dezvoltarea și creșterea sectorului întreprinderilor sociale. Dat fiind gradul de conștientizare scăzut care există în multe state membre în legătură cu acest sector, CESE îndeamnă Comisia să acorde prioritate unei sensibilizări sporite cu privire la agenda inițiativei pentru antreprenoriatul social și punerii în aplicare a agendei acesteia.

1.3 Măsurarea impactului social urmărește măsurarea rezultatelor și impactului social produse de activitățile specifice ale unei întreprinderi sociale și nu ale întreprinderii înseși, chiar dacă structura în sine a întreprinderilor din economia socială contribuie la crearea de valoare socială. Este vorba de un proces continuu și o parte integrantă a activității întreprinderii, precum și de un important instrument de planificare strategică.

1.4 Dat fiind că este dificil să se pledeze pentru o metodă unică, CESE recomandă Comisiei să adune informații despre principiile utilizate în modul cel mai frecvent, mai degrabă decât să dezvolte o nouă metodă. Aceste principii au în comun faptul că sunt inițiative de jos în sus concepute pentru a reflecta schimbarea socială pe baza nevoilor reale și a activităților reale.

1.5 Orice metodă de măsurare trebuie să fie dezvoltată pornind de la rezultatele principale ale întreprinderii sociale, să sprijine activitățile acesteia, să fie proporțională și să nu descurajeze inovarea socială. Metoda ar trebui să urmărească un echilibru între datele calitative și cele cantitative, bazându-se pe conștientizarea faptului că „istorisirea” este esențială pentru măsurarea succesului. Trebuie, de asemenea, observat că este necesar să se analizeze în continuare dificultățile legate de transpunerea la nivelul macro (nivelul UE) a rezultatelor măsurării impactului social la nivelul micro (nivelul local).

1.6 Întrucât conștientizează nevoia de măsurare a impactului social în mod specific pentru regulamentele privind FEAS⁽¹⁾ și PESI⁽²⁾, CESE recomandă ca metodele elaborate pentru aceste regulamente să fie testate, atent monitorizate și revizuite dacă este cazul, pentru a se asigura că nu împiedică accesul întreprinderilor sociale la finanțare prin intermediul acestor instrumente. Aceasta ar permite Comisiei să elaboreze orientări și principii comune cu privire la ceea ce trebuie măsurat mai degrabă decât cu privire la modul de măsurare.

1.7 CESE va explora în continuare acest subiect și va monitoriza îndeaproape activitatea Comisiei în punerea în aplicare a metodei pentru a asigura că nu împiedică dezvoltarea întreprinderilor sociale în Europa. În plus, va continua să se implice într-o dezbatere mai amplă privind modul în care poate fi luat în considerare impactul social pe termen mai lung în alte domenii.

⁽¹⁾ Fondurile europene de antreprenoriat social, COM(2011) 862 final.

⁽²⁾ Programul Uniunii Europene pentru schimbări sociale și inovare socială, COM(2011) 609 final.

2. Introducere

2.1 Comunicarea Comisiei „Actul privind piața unică II – Împreună pentru o nouă creștere”⁽³⁾ subliniază necesitatea dezvoltării unor metode de măsurare a beneficiilor economice și sociale generate de întreprinderile sociale la punerea în aplicare a FEAS și PESI.

2.2 Ca răspuns, un subgrup⁽⁴⁾ al Grupului consultativ multipartit pentru antreprenoriatul social (GECES) al Comisiei a fost însărcinat să ofere orientări Comisiei cu privire la modul în care întreprinderile sociale își pot măsura impactul social.

2.3 Prezentul aviz descrie perspectiva întreprinderilor sociale asupra dezvoltării unei metode a UE de măsurare a impactului social, în special în contextul FEAS și PESI. Totuși, întrucât acesta este un subiect important, CESE subliniază că, în mod ideal, ar trebui luată în considerare ulterior măsurarea impactului social în alte domenii, pentru a evita o abordare fragmentată.

2.4 Întreprinderile sociale sunt evidențiate în mai multe inițiative recente ale UE. În plus, CESE a realizat lucrări semnificative pe această temă⁽⁵⁾, abordând provocările legate de FEAS și întreprinderile sociale⁽⁶⁾. Lansarea inițiativei Comisiei pentru antreprenoriatul social⁽⁷⁾, care urmărește promovarea dezvoltării și creșterii antreprenoriatului social și a întreprinderilor sociale în UE, reprezintă un element central în acest context.

2.5 Întreprinderile sociale sunt create cu un obiectiv social și operează în economia socială. Pentru a garanta acest model, CESE subliniază că descrierea întreprinderilor sociale furnizată de inițiativa pentru antreprenoriatul social ar trebui să constituie baza pentru orice reglementări, standarde sau programe derivate, întrucât reflectă întreprinderile sociale într-un context larg care se potrivește cu diferitele modele din statele membre.

2.6 Cu toate acestea, prezentul aviz nu este gândit în niciun caz ca o pledoarie în favoarea măsurării impactului social al tuturor întreprinderilor. Chestiunea nu ar trebui confundată nici cu inițiativele care se referă la responsabilitatea socială a întreprinderilor sau cu obligația – care revine tuturor angajatorilor – de a oferi condiții de muncă decente și de a respecta contractele colective în vigoare. În plus, ar trebui observat că infrastructura și serviciile sociale eficiente țin de competențele statelor membre.

2.7 Chiar dacă prezentul aviz examinează doar impactul social al rezultatelor activităților întreprinderilor sociale și nu întreprinderile sociale însele, structura și modele lor de operare în sine sunt elemente centrale pentru producerea impactului social, prin internalizarea costurilor sociale și generarea unor externalități pozitive.

3. Impactul social într-un context societal

3.1 Mult timp, gradul de dezvoltare al organizațiilor și statelor a fost măsurat în primul rând pe baza rezultatelor economice, indiferent de faptul dacă în prim plan se afla progresul economic sau social. Pentru crearea unei lumi durabile, este necesar să se acorde prioritate unei perspective mai holistice care să țină seama de efectele sociale, economice și de mediu.

3.2 În ultimii ani, a sporit gradul de conștientizare cu privire la această chestiune. În 2008, CESE a adoptat un aviz din proprie inițiativă pe tema „Dincolo de PIB – indicatori ai dezvoltării durabile”⁽⁸⁾, în care a subliniat necesitatea unor noi metode de măsurare a durabilității și prosperității, pentru a se putea face față provocărilor sociale. Comisia a urmat această direcție în 2009 cu raportul său „Dincolo de PIB: măsurarea progreselor într-o lume în schimbare”⁽⁹⁾, în care a subliniat necesitatea unor noi instrumente de monitorizare și măsurare, pentru a descrie dezvoltarea socială. În plus, alți actori au întreprins, de asemenea, acțiuni pentru a introduce noi instrumente, ca de exemplu, *Better Life Index* (Indice de îmbunătățire a vieții) al OCDE⁽¹⁰⁾.

3.3 În Europa de astăzi, aflată în criză și cu modele sociale în schimbare, este cu atât mai important să se pună accentul pe crearea unor valori reale. Foarte recent, acest aspect a fost evidențiat în inițiativele care promovează dimensiunea socială a UEM⁽¹¹⁾ și care propun indicatori și acțiuni sociale pentru a completa raportarea economică. Această linie de argumentare apare în prezent în numeroase documente ale UE, în care măsurarea și monitorizarea valorii sociale adăugate, a schimbării și impactului constituie premise pentru punerea în aplicare eficientă a directivelor, programelor sau activităților.

⁽³⁾ COM(2012) 573 final.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/expert-group/social_impact/index_en.htm.

⁽⁵⁾ JO C 318, 23.12.2009, p. 22; JO C 24, 28.01.2012, p. 1; JO C 229, 31.07.2012, p. 44.

⁽⁶⁾ JO C 229, 31.07.2012, p. 55.

⁽⁷⁾ COM(2011) 682 final.

⁽⁸⁾ JO C 100, 30.4.2009, p. 53.

⁽⁹⁾ COM(2009) 433 final.

⁽¹⁰⁾ www.betterlifeindex.org.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/archives/2013/10/pdf/20131002_1-emu_en.pdf.

3.4 Măsurarea impactului social este o temă importantă și joacă un rol central în reconstruirea dimensiunii sociale în Europa. Prin urmare, CESE ridică semne de întrebare cu privire la abordarea foarte pripită a Comisiei în acest domeniu și solicită să se acorde mai mult timp pentru discutarea în detaliu a acestei ample teme, pentru a se asigura utilizarea celor mai potrivite tipuri de metodologie. În acest context, trebuie menționat că, întrucât obiectivul general este sprijinirea întreprinderilor sociale în îndeplinirea misiunii lor, Comisia trebuie să procedeze într-un mod precaut atunci când dezvoltă instrumente care pot avea un efect contrar.

3.5 Această abordare este susținută de gradul scăzut de conștientizare și de recunoașterea redusă a întreprinderilor sociale și a economiei sociale în multe state membre. Lansarea dezbaterii din perspectiva impactului social mai degrabă decât din cea a promovării unui mediu propice pentru dezvoltarea întreprinderilor sociale poate fi nocivă pentru dezvoltarea acestui sector. Prin urmare, CESE îndeamnă Comisia să acorde prioritate aplicării depline a inițiativei pentru antreprenoriatul social în vederea asigurării unor condiții echitabile și transparente pentru întreprinderile sociale în toate statele membre înaintea lansării unei inițiative de măsurare a impactului social.

4. Descrierea impactului social

4.1 Măsurarea impactului social este benefică pentru toate sectoarele societății. Pentru o întreprindere socială, obținerea unui impact social pozitiv reprezintă obiectivul său central, fiind adesea parte integrantă a activității întreprinderii. În acest context, este necesar să se diferențieze între rezultatele sociale și rezultatele pentru întreprindere, adică trebuie măsurat impactul asupra societății și nu evaluată organizația.

4.2 Există similarități în modul în care părțile interesate descriu impactul social, dar există și diferențe. CESE subliniază importanța unei înțelegeri comune și sugerează ca acesta să fie descris ca rezultatele și impactul social generate de activitățile specifice ale unei întreprinderi sociale.

4.3 Este, de asemenea, important să se sublinieze că măsurarea impactului nu are în vedere doar rezultatele vizate, ci efectele în ansamblul lor (dorite și nedorite) și impactul lor.

4.4 Evaluarea impactului social este o provocare, întrucât legăturile între activitate și rezultate pot fi dificil de demonstrat. Efectele pozitive sunt adesea de natură calitativă și sunt uneori evidente doar după perioade mai lungi de timp. Eforturile de descriere cantitativă a unei activități implică un risc considerabil ca prin informațiile obținute să nu se măsoare ceea ce s-a dorit sau să nu se măsoare corect. Prin urmare, întreprinderile sociale nu trebuie forțate să echivaleze măsurarea cu cuantificarea punând accentul doar pe acele activități care pot fi ușor măsurate, cuantificate sau recunoscute din perspectivă externă.

4.5 Cuantificarea trebuie mai degrabă privită ca un tip de măsurare, pe lângă alte metode calitative, precum cea narativă. Această abordare alternativă sau complementară privind colectarea unor istorii bogate în informații din perspectiva beneficiarilor este esențială pentru evaluarea „valorii adăugate” a activităților întreprinderii sociale. În plus, ar mai trebui precizat că măsurarea valorii create nu trebuie să producă neapărat o cifră finală, ci poate consta dintr-o combinație de cifre și text.

4.6 Pentru a explora mai bine această complexitate, CESE recomandă Comisiei să lanseze o colectare de date cu privire la metodele existente ca punct de plecare pentru o analiză comparabilă între statele membre.

5. Părțile interesate și conceptele principale

5.1 O premisă pentru o metodă a UE de măsurare a impactului social în actualul context al UE (FEAS și PESI) este participarea părților interesate, care includ în primul rând întreprinderile sociale, utilizatorii, factorii politici, furnizorii de fonduri, precum și furnizorii de servicii sociale, autoritățile publice și partenerii sociali atunci când este cazul. Această abordare bazată pe părțile interesate generează un proces de consolidare a încrederii, în vederea ajungerii la o viziune comună cu privire la impactul dorit.

5.2 O condiție prealabilă a unei astfel de abordări constă în înțelegerea comună a conceptelor de bază pentru măsurarea impactului social. Termeni precum *input*, *output*, *rezultat* și *impact* sunt adesea definiți diferit în contexte diferite. Este important ca părțile interesate să aibă o înțelegere comună a acestor termeni.

5.3 Dacă se ia în considerare doar outputul (de exemplu, numărul de persoane care participă la o formare), se neglijează măsurarea impactului real al activității. Prin urmare, este important să se recunoască că măsurarea impactului social înseamnă trecerea de la măsurarea outputurilor la măsurarea impactului. În acest mod, poate fi reflectată valoarea adăugată reală, ținând seama totodată de complexitatea și caracterul multidisciplinar al măsurării impactului social.

5.4 Trebuie observat că este necesar să se examineze în continuare în special dificultățile transpunerii la nivel macro (nivelul UE) a rezultatelor măsurării impactului social la nivel micro (nivelul local), precum și modul în care metodele de măsurare respectă drepturile și nevoile indivizilor și ale întreprinderilor.

6. Metoda și instrumentele

6.1 Impactul social este măsurat în multe moduri diferite, ceea ce îngreunează recomandarea unei singure metode sau compararea acestor moduri diferite⁽¹²⁾. Au fost dezvoltate o serie de metode, multe fiind inițiate prin intermediul diferitelor proiecte EQUAL⁽¹³⁾. Acestea au în comun faptul că sunt inițiative de jos în sus concepute pentru a produce o schimbare socială dorită și sunt bazate pe nevoi reale și activități reale.

6.2 Cele mai cunoscute metode sunt *Randamentul social al investițiilor (SROI)* – o metodă orientată către rezultate pentru exprimarea valorii sociale, de mediu și economice create de o organizație – și *Contabilitatea socială* – o metodă pentru planificarea, măsurarea și evaluarea obiectivelor sociale ale unei organizații⁽¹⁴⁾. Un exemplu de metodă utilizată la un nivel mai general pentru explicarea valorii adăugate sociale este *Global Reporting Index (GRI)* – Indicele de raportare globală – un sistem pentru redactarea de rapoarte privind durabilitatea, care creează un cadru pentru raportarea socială, de mediu și economică. Există însă o gamă largă de alte metode⁽¹⁵⁾.

6.3 Ceea ce au în comun aceste metode este faptul că sunt concepute din perspectiva obiectivului urmărit de activitățile întreprinderii sociale mai degrabă decât pe baza unor modele din alte sectoare. Aceste abordări, mai degrabă decât să măsoare doar outputul între două momente temporale, au în vedere adesea un proces mai amplu nelinear precum Teoria schimbării (Theory of Change)⁽¹⁶⁾, care, în termeni simplificați, implică definirea, cuantificarea și reperarea. Prin utilizarea unor astfel de abordări, procesul de măsurare este inclus el însuși în planul de afaceri al întreprinderii, devenind un instrument important pentru îmbunătățiri interne.

6.4 Atunci când se concep metode de măsurare a impactului social, trebuie urmărit ca acestea să fie proporționale și să sprijine întreprinderea socială. Multe întreprinderi sociale sunt mici și noi, dispunând de resurse limitate pentru a aplica metode complicate. Prin urmare, CESE recomandă ca, pentru a garanta că sarcinile birocratice sunt limitate și proporționale, alte părți interesate (UE, managerii de fonduri) să suporte costul măsurării impactului mai degrabă decât întreprinderea socială.

6.5 Dacă se au în vedere indicatori, CESE propune ca aceștia să fie aleși de întreprinderile sociale pe baza unor discuții cu utilizatorii și părțile interesate. Exemple de indicatori ar putea fi „costurile evitate pentru societate” sau „impactul cauzat” de întreprinderea socială, însă indicatorii ar putea lua în considerare și activitatea întreprinderii de promovare, precum și structura și modelele de operare ale acesteia.

6.6 Pe baza metodelor existente, Comisia ar trebui să aibă în vedere dezvoltarea unui cadru al UE în conformitate cu recomandările CESE, care să se potrivească cu regulamentele specifice existente în anumite state membre și modelele lor de organizații de caritate, precum și cu întreprinderile sociale însele.

7. Alte observații

7.1 Deoarece este extrem de dificil să se pledeze pentru o singură metodă sau indicatori standard pentru măsurarea impactului social, primul pas al Comisiei constă în sensibilizarea cu privire la principiile și metodele existente cele mai utilizate și încurajarea întreprinderilor să le utilizeze. Pornind de la aceste experiențe, Comisia poate elabora orientări pentru măsurarea rezultatelor sociale mai degrabă decât a outputurilor, pentru a institui un cadru de principii cu privire la ceea ce trebuie măsurat, în loc de a încerca să definească cum trebuie măsurat impactul social.

7.2 Din cauza complexității acestui subiect, CESE recomandă ca într-o primă fază să se testeze metodele utilizate pentru FEAS și PESI. Aceasta ar permite Comisiei să monitorizeze atent impactul aplicării acestor metode și să le revizuiască dacă este necesar. Toate datele colectate ar trebui să fie dezagregate în funcție de gen, astfel încât să poată fi recunoscut rolul femeilor în antreprenoriatul social și să se asigure transparența în alocarea fondurilor. Aceasta contribuie la asigurarea faptului că metodele utilizate nu limitează accesul la finanțare pentru obiectivele urmărite.

⁽¹²⁾ Bouchard, M (ed.) (2009), *The worth of social economy (Valoarea economiei sociale)*, Peterlang, Bruxelles.

⁽¹³⁾ http://ec.europa.eu/employment_social/equal_consolidated.

⁽¹⁴⁾ <http://www.thesroinetwork.org/what-is-sroi>, <http://www.socialauditnetwork.org.uk/getting-started/what-is-social-accounting-and-audit>.

⁽¹⁵⁾ PQASSO (Practical Quality Assurance Systems for Small Organisations), SIMPLE (Simple Impact Measurement for Local Economies), Volunteering Impact Assessment Toolkit, The Big Picture, Impact Framework, Logic Model Builder, Measuring Impact Framework, Outcome Mapping, Outcome-Based Evaluation, Social Impact Assessment (SIA), The Shujog Impact Framework and Assessment.

⁽¹⁶⁾ <http://www.theoryofchange.org>.

7.3 Atunci când se structurează aceste proiecte-pilot, Comisia trebuie să țină seama și de alte aspecte precum competența și obiectivul funcției de „audit”/ale părții interesate. Acestea sunt strâns legate de costurile și motivele actorilor respectivi. CESE îndeamnă Comisia să facă eforturi de minimizare a acestor costuri atunci când concepe cerințe de măsurare, precum și să evite crearea unei birocrății inutile sau denaturarea dezvoltării sociale.

7.4 Cu toate acestea, există riscul ca metoda de măsurare dezvoltată în mod specific pentru FEAS și PESI să aibă prioritate la punerea în aplicare a altor instrumente și reglementări privitoare la antreprenoriul social la nivel național, regional și local. O aplicare deficitară sau incorectă a măsurării impactului social poate afecta inovațiile și experimentele sociale. Pentru a limita riscul, Comisia ar trebui să pună la dispoziție programe de sensibilizare și de formare în statele membre.

7.5 Prezentul aviz reprezintă un prim pas în activitatea CESE referitoare la măsurarea impactului social, fiind un răspuns la lucrările actuale ale Comisiei pe această temă. Cu toate acestea, CESE consideră că este esențial să se continue și să se extindă discuția și, prin urmare, va monitoriza activitatea Comisiei și își va continua lucrările pe această temă în cadrul altor domenii politice.

Bruxelles, 10 decembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE
